

Azərbaycan Texniki Universitetinin İqtisadiyyat və idarəetmə fakültəsi "Humanitar elmlər" kafedrasının baş müəllimi, Ədliyyə Nazirliyinin Məhkəmə Ekspertizası Mərkəzinin dissertantı

ƏDALƏT MÜHAKİMƏSİ VƏ YA İBTİDAİ İSTİNTAQI HƏYATA KEÇİRƏN ŞƏXSİN HƏYATINA QƏSD ETMƏ CİNAYƏTİNİN ƏSAS TƏRKİB ƏLAMƏTLƏRİ

Açar sözlər: ədalət mühakiməsi, ibtidai istintaq, insan həyatı, cinayət tərkibi, cinayətin obyektı, cinayətin obyektiv tərəfi, cinayətin subyekti.

Keywords: justice, preliminary investigation, human life, corpus delicti, object of the crime, objective side of the crime, subject of the crime.

Anahtar kelimələr: adalet, ön soruşturma, insan hayatı, suçun bileşimi, suçun nesnesi, suçun objek-tif yönü, suçun konusu.

Azərbaycan Respublikası CM-nin 287-ci maddəsində məsuliyyət nəzərdə tutulmuş ədalət mühakiməsini və ya ibtidai istintaqı həyata keçirən şəxsin həyatına qəsd etmə əməli tərkibinin quruluşuna görə mürəkkəb tərkibli cinayət sayılır. Belə ki, bu cinayətin törədilməsi ilə ədalət mühakiməsinin və ya ibtidai istintaqın həyata keçirilməsini təmin edən ictimai münasibətlər ilə yanaşı, həm də müvafiq fəaliyyəti həyata keçirən şəxsin və ya onun yaxın qohumlarının həyatının toxunulmazlığı ilə bağlı olan ictimai münasibətlər qəsdə məruz qalır. Cinayətin əsas obyektı kimi ədalət mühakiməsini və ibtidai istintaqı həyata keçirən orqanın qanuni fəaliyyəti, əlavə obyektı kimi isə hakimin, prokurorun, müstəntiqin, təhqiqatçının, müdafiəçinin, ekspertin, icra məmurunun, eləcə də onların yaxın qohumlarının həyat və sağlamlığı çıxış edir. N.N.Tağıyeva haqlı olaraq göstərmişdir ki, CM-nin 287-ci maddəsində ədalət mühakiməsini və ya ibtidai istintaqı həyata keçirən şəxsin həyatı əlavə obyekt olsa da, subsidiar və ya fakültativ əlavə obyekt deyil, zəruri əlavə obyektidir. Müəllif bunu əlavə obyektin qeyd olunan maddənin zəruri əlaməti qismində nəzərdə tutulması səbəbindən həmin cinayətin bilavasitə obyektı kimi onun tövsifində

iştirak etməsi ilə əsaslandırırmışdır [4].

Əgər cinayətdən iki, yaxud da daha çox növ ictimai münasibət ziyan çəkirsə, belə cinayətlər iki obyektli, yaxud çox obyektli cinayət sayılır. Bilavasitə iki və ya daha çox obyektə qəsd edən cinayətlər vahid mürəkkəb cinayət sayılır. Bu növ cinayətlərdə bilavasitə obyekt əsas, digər obyekt isə əlavə obyekt adlandırılır. Əsas obyekt xüsusi obyektin hissəsi olan ictimai münasibətdir. Cinayətdən ictimai münasibətin əsasən, bu hissəsi ziyan çəkir. Odur ki, xüsusi obyektin hissəsi kimi əsas bilavasitə obyektə görə cinayətlər Xüsusi hissənin bu və ya digər fəslinə daxil edilir. Əlavə bilavasitə obyekt əsas bilavasitə obyektlə yanaşı, cinayətdən ziyan çəkən ictimai münasibətdir. Əlavə obyekt əsas bilavasitə obyektlə birlikdə ziyan çəkir. Zəruri əlavə obyekt əsas bilavasitə obyektlə yanaşı həmişə mövcud olur. Məsuliyyətin həllində əsas bilavasitə obyektlə yanaşı, əlavə zəruri obyekt də müəyyən edilməlidir. Əlavə obyekt əsas obyektə daha çox yaxın əlaqədə ola bilər. Belə cinayətlərdə əlavə obyektə istiqamətlənən qəsd dərhal əsas obyektə də zərər yetirmiş olur. Məsələn, CM-nin 277-ci maddəsində nəzərdə tutulan terror aktı cinayətinin əsas obyektı dövlətin siyasi əsası ilə bağlı olan ictimai münasibətlərdir.

Bu münasibətlərə dövlət xadiminin və ya ictimai xadimin, habelə xarici dövlət nümayəndəsinin həyatına sui-qəsd etməklə ziyan yetirmək olar. Burada əlavə obyekt qismində zərərçəkənin həyat və çağlamlığı çıxış edir [2, s. 58-59]. Zəruri əlavə obyektə fərqli olaraq cinayət məsuliyyətinin həllində əlavə fakültativ obyektin müəyyən edilməsi tələb olunmur. Cinayət törədilərkən əlavə fakültativ əlamət mövcud ola və ya olmaya bilər. Əlavə zəruri obyekt cinayətin tövsifinə təsir göstərdiyi halda, əlavə fakültativ obyektin tövsif üçün əhəmiyyəti yoxdur [5, s. 156-157].

Mahiyyət etibarilə insanın qəsdən öldürülməsi, onun yaşamaq hüququnu tənzim edən ictimai münasibətlərə qəsd etsə də, əməlin hansı motivlə və məqsədlə həyata keçirilməsi, zərərçəkmişin şəxsiyyəti, mövqeyi, vəzifəsi və digər bu kimi xarakterizəedici xüsusiyyətlər həmin əməlin Cinayət Məcəlləsinin hansı bölməsində, hansı fəslində və hansı maddəsində yerləşdirilməsi üçün həlledici əhəmiyyətə malik olur. Bu baxımdan qanunverici insan həyatına edilən qəsdləri əsas obyektə görə müxtəlif bölmələrdə və fəsilərdə yerləşdirməklə haqlı mövqe tutur. Azərbaycan Respublikası CM-nin 277-ci maddəsi “Dövlət xadiminin və ya ictimai xadimin həyatına sui-qəsd etmə (terror aktı)”, CM-nin 287-ci maddəsi “Ədalət mühakiməsini və ya ibtidai istinqatı həyata keçirən şəxsin həyatına qəsd etmə” və s. bu kimi tərkiblər insanın qəsdən öldürülməsi ilə nəticələndiyi halda qəsdin əsas, əlavə və bilavasitə obyektlərinə görə diferensiasiya edilmiş və CM-nin müxtəlif bölmələrində, fəsilələrində və maddələrində yerləşdirilmişdir. CM-nin 277-ci maddəsində olduğu kimi, 287-ci maddəsində nəzərdə tutulan cinayətdən də bilavasitə iki növ ictimai münasibət ziyan çəkir. Lakin 277-ci maddənin əsas obyektini 287-ci maddədən fərqli olaraq dövlətin konstitusiyaya quruluşunun əsasları və təhlükəsizliyi ilə bağlı olan münasibətlərdir [1, s. 95].

Məlum olduğu kimi, cinayətin obyektiv cəhəti müəyyən zaman və məkanda, müəyyən şəraitdə baş verən, mövcud ictimai münasibətlərə ziyan vuran ictimai təhlükəli qəsdin zahiri cəhətidir. Cinayətin obyektiv cəhəti müəyyən obyektə qəsd edən hərəkət və ya hərəkətsizliyi, ictimai

təhlükəli nəticəni, hərəkətlə nəticə arasında səbəbli əlaqəni, əməlin törədildiyi üsulu, əməlin törədildiyi zaman və məkanı, əməlin törədildiyi şəraiti, əməlin törədilməsində istifadə edilən alət və vasitələri əhatə edir. Maddi tərkibli cinayətlərdə hərəkət və ya hərəkətsizliklə yanaşı, ictimai təhlükəli nəticə də tərkiblərə daxil edilir və bu zaman əməl ilə baş vermiş nəticə arasında səbəbli əlaqə tərkibin zəruri elementi kimi çıxış edir. Cinayətin obyektiv cəhəti müvafiq əmələ görə məsuliyyət nəzərdə tutan normanın dispozisiyasında əks olunur. Bəzən müəyyən növ əməlin ictimai təhlükəliliyini xarakterizə edən ayrı-ayrı əlamətlər dispozisiyaya daxil edilir və bu halda onlar müvafiq cinayətin zəruri əlamətlərinə çevrilirlər.

CM-nin 287-ci maddəsinin dispozisiyasında bəhs etdiyimiz əməl işin və ya müvafiq materialların məhkəmədə baxılması və ya ibtidai istintaqın aparılması, yaxud hökmün və ya digər məhkəmə qərarlarının icrası ilə əlaqədar qanuni fəaliyyətlərinə mane olma və ya belə fəaliyyətdən qisas almaq məqsədilə hakim, habelə prokurorun, müstəntiqin, təhqiqatçının, müdafiəçinin, ekspertin, icra məmurunun, eləcə də onların yaxın qohumlarının həyatına qəsd etmə məzmununda müəyyən edilmişdir. Cinayətin obyektiv cəhəti haqqında söylədiklərimiz əsasında deyə bilərik ki, Cinayət Məcəlləsinin 287-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş əməl formal tərkibli cinayətlər kateqoriyasına daxildir və maddənin dispozisiyasında göstərilən şəxslərin qəsdən öldürülməsinə yönələn hərəkətlərin faktiki olaraq törədildiyi andan başa çatmış hesab olunur.

Bəhs edilən cinayətin obyektiv cəhətinin əsas elementlərindən biri “Həyata qəsd etmə” əlamətidir. Azərbaycan SSR-in 1960-cı il Cinayət Məcəlləsinin 191.1-ci maddəsi (milis işçisinin və ya hərbi qulluqçunun həyatına qəsd etmə) ilə bağlı şərtlərdə bu ifadənin izahına rast gəlmək mümkündür. Belə ki, keçmiş SSRİ Ali Məhkəməsi Plenumunun “İctimai qaydanı qorumaq sahəsində üzərlərinə qoyulmuş vəzifələrin yerinə yetirilməsi ilə əlaqədar milis işçisinin, xalq drujinaçısının və ya hərbi qulluqçunun həyatına, sağlamlığına və ləyaqətinə qəsd etməyə görə məsuliyyət müəyyən

edən qanunvericiliyin məhkəmələr tərəfindən tətbiqi təcrübəsi haqqında” 22 sentyabr 1989-cu il tarixli 9 sayılı Qərarında göstərilmişdir ki, qəsd etmə dedikdə, qeyd olunan şəxslərin öldürülməsi və ya öldürülməsinə cəhd edilməsi başa düşülür. R.A.Qasımzadənin fikrincə, həyata sui-qəsd etmə ifadəsi maddənin dispozisiyasında qeyd olunan şəxslərin öldürülməsini və ya öldürülməsinə cəhd edilməsini nəzərdə tutduğundan, bu cinayət hazırlıq mərhələsində aşkar edildikdə, əməl CM-nin 28-ci maddəsinə istinad edilməklə təqsif edilməlidir [1, s. 76]. N.N.Tağıyeva isə göstərmişdir ki, həyata sui-qəsd etmə ifadəsi əslində başa çatmış cinayəti deyil, başa çatmamış cinayəti – cinayət etməyə cəhdi əks etdirdiyindən, dəyişdirilməlidir. Fikrimizcə, o, düzgün olaraq həmin ifadənin “həyatdan məhrum etmə” və ya “öldürmə” ifadələri ilə əvəz olunmasını təklif etmişdir.

M.M.Musayev ədalət mühakiməsini və ya ibtidai istintaqı həyata keçirən şəxslərin qanuni fəaliyyətinə mane olma ifadəsinin qəsdin məzmununa uyğun olmadığını göstərmiş və həmin sözün “son qoyma” sözü ilə əvəz olunmasını təklif etmişdir [7]. Bu mövqe CM-in 287-ci maddəsinin dispozisiyasının sonunda olan “həyatına qəsd etmə” ifadəsi nöqteyi-nəzərindən əsaslıdır.

Ədalət mühakiməsini və ya ibtidai istintaqı həyata keçirən şəxsin həyatına qəsd etmə əməllərinin cinayət hüquqi təhlili üçün subyektiv əlamətlərin öyrənilməsinin mühüm əhəmiyyəti vardır. Təqsirsizlik prezumpsiyası prinsipinə əsasən, cinayətin törədilməsində təqsirləndirilən hər bir şəxs, onun təqsiri qanunla nəzərdə tutulan qaydada sübuta yetirilməyibsə və bu barədə məhkəmənin qanuni qüvvəyə minmiş hökmü yoxdursa, təqsirsiz şəxs sayılır. Təqsirin məzmunu, forması və mahiyyəti bir-birindən fərqli anlayışlardır. Təqsir sosial təhlükəli əmələ qəsd və ehtiyatsızlıq formasında psixi münasibəti ifadə etdiyi üçün, onun məzmununu psixi elementlərin məcmusu təşkil edir. Buna görə də belə elementlərə şüur, iradə və emosiya kimi elementlər daxil olur. Bir sıra müəlliflər cinayətin motiv və məqsədini də təqsirin məzmununu müəyyən edən elementlər sırasına

aid edirlər [3].

Cinayətin subyektiv cəhətinin düzgün müəyyən edilməsinin əməlin təvsiqi, cinayət cəzasının təyin edilməsi, cinayət məsuliyyətindən və cəzadan azad etmə, cəza çəkmə müəssisələrin növünün müəyyən edilməsi, həmçinin cinayət hüququnun qanunçuluq, təqsirə görə məsuliyyət, ədalət, humanizm prinsiplərinin tələblərinə əməl olunması baxımından mühüm əhəmiyyəti vardır. İstənilən cinayət tərkibinin ayrılma hissəsi olan subyektiv cəhət özündə təqsiri, cinayətin motivini və məqsədini, eləcə də cinayəti törətməkdə təqsiri olan şəxsin emosional vəziyyətini ehtiva edir. Azərbaycan Respublikası CM-nin 287-ci maddəsində nəzərdə tutulan cinayətin subyektiv cəhəti birbaşa qəsdə və xüsusi məqsədlə törədilən əməllər kateqoriyasına aiddir. Belə ki, təqsirli şəxs işin və ya müvafiq materialların məhkəmədə baxılması və ya ibtidai istintaqın aparılması, yaxud hökmün və ya digər məhkəmə qərarlarının icrası ilə əlaqədar olaraq hakim, prokuror, müstəntiq, təhqiqatçının, müdafiəçinin, ekspertin, icra məmuru və ya eyni məqsədlə onların yaxın qohumlarının həyatına qəsd etməyi düşünülmüş surətdə planlaşdırır və onu icra edib sona çatdırır. Bu zaman şəxs göstərilən şəxslərin qanuni fəaliyyətinə mane olma və ya belə fəaliyyətdən qisas almaq məqsədilə göstərilən şəxslərin həyatına qəsd edir, onları öldürür və ya öldürməyə cəhd edir. Təqsirli şəxslə zərərçəkmiş şəxs arasında münasibətlərin kökündə təsadüfi deyil, qanunauyğun, ardıcıl, sistemli münasibətlər mövcud olur.

CM-nin 287-ci maddəsi 277-ci maddə ilə müqayisədə xüsusi norma olduğundan, ümumi norma ilə xüsusi normanın rəqabəti zamanı məsuliyyət xüsusi norma ilə həll olunur. Bu mənada hakim, prokuror Cinayət Məcəlləsinin 277-ci maddəsində işlədilən “dövlət xadimi” anlayışına daxil olmur. Belə şəxslərin həyatına onların vəzifə səlahiyyətlərini həyata keçirmələri ilə əlaqədar olaraq sui-qəsd etmə ədalət mühakiməsinin normal həyata keçirilməsini tənzim edən ictimai münasibətlərə qəsd edən əməllər olduğundan, CM-nin 287-ci maddəsində müstəqil tərkib kimi nəzərdə tutulmuşdur. Buna görə də ədalət mühakiməsini və ibtidai

araşdırmanı həyata keçirən şəxslərin xidməti fəaliyyəti ilə əlaqədar olaraq həmin şəxslərin həyatına qəsd etmə CM-nin 277-ci maddəsində nəzərdə tutulan tərkibi yaratmır. Bununla belə, R.A.Qasımzadə düzgün olaraq hesab etmişdir ki, hakim, prokurorun həyatına icraatda olan konkret iş üzrə, konkret prosessual fəaliyyətlərinə, hərəkətlərinə görə deyil, ümumi xidməti fəaliyyətinə, onun xarakteri və istiqamətinə görə qəsd edilirsə, əməl CM-nin 287-ci maddəsi ilə deyil, 277-ci maddə ilə tövsif olunmalıdır.

CM-nin 287-ci maddəsində nəzərdə tutulan cinayətin məqsədi ədalət mühakiməsini və ya ibtidai araşdırmanı həyata keçirən şəxslərin qanuni fəaliyyətlərinə mane olma və ya belə fəaliyyətdən qisas almaqdır. CM-nin 277-ci maddəsində isə məqsəd kimi dövlət xadiminin və ya ictimai xadimin, habelə xarici dövlət nümayəndəsinin xidməti və ya siyasi fəaliyyətinə son qoymaq və ya bu fəaliyyətə görə qisas almaq göstərilir. CM-nin 277-ci maddəsindən fərqli olaraq 287-ci maddədə zərərçəkmişlərin dairəsinə yaxın qohumların daxil edilməsi müsbətdir. Lakin CM-nin 277-ci maddəsində nəzərdə tutulan cinayətdə zərərçəkmişlərin dairəsi qətidir, bunlar ya dövlət xadimləri, ya ictimai xadimlər, ya da xarici dövlət nümayəndələridir. CM-nin 287-ci maddəsində zərərçəkmişlərin dairəsinə təkcə xüsusi əlamətlərə malik olan şəxslər deyil, həmçinin onların yaxın qohumları daxil edilmişdir. Nəzərə almaq lazımdır ki, CM-nin 287-ci maddəsində zərər çəkmiş şəxslərin dairəsi cinayət-prosessual qanunvericiliyində nəzərdə tutulmuş cinayət prosesinin bütün iştirakçılarını əhatə etmir. Bununla belə, insana elə yaxın adamlar ola bilər ki, onların taleyi yaxın qohumların taleyindən heç də az maraqlı deyildir. Ona görə də ədəbiyyatda düzgün olaraq “yaxın qohumlar” ifadəsinin yerinə “yaxın adamlar” ifadəsinin istifadə olunması təklif olunmuşdur. Yaxın adamların dairəsinə zərər çəkmiş şəxsin formalaşmış şəxsi münasibətlərə görə taleyinə biganə olmadığı şəxslər (yaxın qohumlar ilə yanaşı, dostları, nişanlı, sevgili, qaynata, qaynana və s.) daxil edilmişdir [2, s. 105].

Bu cinayətin subyekti 16 yaşı tamam olmuş, anlaqlı, fiziki şəxsdir. Lakin əgər CM-nin 287-

ci maddəsinin dispozisiyasında adları çəkilən şəxslərin həyatına qəsd 14 yaşdan 16 yaşadək olan yetkinlik yaşına çatmayan şəxslər tərəfindən törədilərsə, belə hallarda cinayət məsuliyyət CM-nin 120.2.3-cü maddəsində nəzərdə tutulan – zərərçəkmiş şəxsin xidməti vəzifəsini və ya ictimai borcunu yerinə yetirməsi ilə əlaqədar olaraq onun özünü və ya yaxın qohumlarını öldürməyə görə məsuliyyət müəyyən edən CM-nin 120.2.3-cü maddəsinin tərkibini yaradacaqdır. CM-nin 287-ci maddəsinin dispozisiyasında adları çəkilən hər hansı şəxsin həyatına edilən qəsd onların ədalət mühakiməsini və ya ibtidai istintaqı həyata keçimələri üzrə qanuni fəaliyyətləri ilə əlaqədar olmadıqda, əməl şəxsiyyət əleyhinə olan cinayət kimi tövsif edilməlidir. Nəzərə almaq zəruridir ki, həyata qəsd etmə birmənalı şəkildə zərər çəkmiş şəxslərin qanuni fəaliyyəti ilə birbaşa əlaqədar olmalıdır. Belə qəsdin törədilməsi üçün bəhanə həmin şəxslərin qanunsuz fəaliyyəti olmuşdursa, törədilmiş əməl yenə də şəxsiyyət əleyhinə olan cinayət kimi tövsif edilməlidir. Çünki burada məqsəd həmin şəxslərin qanunsuz fəaliyyətinə doğru yönəldilir və təqsirli şəxs bu motivlə onları həyatdan məhrum etməyə, yaxud onları barəsində hər hansı bir digər ictimai təhlükəli qəsdə törətməyə cəhd göstərir [4].

Azərbaycan Respublikasının qüvvədə olan CM-də oxşar məzmunlu bir sıra normalar nəzərdə tutulmuşdur ki, onların bəzisi ümumi, bəzisi isə xüsusi sayılır. Onların arasındakı əsas fərq, əsasən cinayətin qəsd obyektı və cinayətin qurbanı ilə bağlı olur. Bunlara dövlət və ya ictimai xadimin həyatına qəsd etmə (CM-nin 277-ci maddəsi), ədalət mühakiməsini və ya ibtidai istintaqı həyata keçirən şəxsin həyatına qəsd etmə (CM-nin 287-ci maddəsi), habelə zərərçəkmiş şəxsin xidməti vəzifəsini və ya ictimai borcunu yerinə yetirməsi ilə əlaqədar onun özünü və ya yaxın qohumlarını öldürmə (CM-nin 120.2.3-cü maddəsi) cinayətlərini aid edə bilərik.

R.Ə.Güləliyeva göstərmişdir ki, qanunvericilikdə ədalət mühakiməsini və ya ibtidai istintaqı həyata keçirən şəxslərin həyatına qəsd etməyə görə məsuliyyətin müəyyən edilməsində

məqsəd təkcə ədalət mühakiməsi iştirakçılarının deyil, həm də onların yaxın qohumlarının həyat və sağlamlığının təhlükəsizliyini daha da gücləndirmək istəyi ilə bağlı olsa da, qanunverici bu məqsədə nail ola bilməmişdir. Çünki Məcəllənin yuxarıda qeyd olunan ümumi və xüsusi normalarının sanksiyalarının müqayisəsi qanunverici tərəfindən bu cinayətin törədilməsinə görə cəzanın artırıldığını deyil, əksinə yüngülləşdirildiyini göstərir. Belə ki, CM-nin 120.2.3-cü maddəsində nəzərdə tutulan cinayətin (zərərçəkmiş şəxsin xidməti vəzifəsini və ya ictimai borcunu yerinə yetirməsi ilə əlaqədar onun özünü və ya yaxın qohumlarını öldürmə) törədilməsinə görə on dörd ildən iyirmi ilədək müddətə azadlıqdan məhrum etmə və ya ömürlük azadlıqdan məhrum etmə ilə cəzası müəyyən edildiyi halda, ədalət mühakiməsini və ya ibtidai istintaqı həyata keçirən şəxsin həyatına qəsd etmə cinayətinin törədilməsinə görə on dörd ildən iyirmi ilədək müddətə azadlıqdan məhrum etmə ilə cəzası müəyyən edilmişdir. O,

bu məsələnin həlli üçün aşağıdakı variantlardan istifadə olunmasını təklif etmişdir: CM-nin 287-ci maddəsində nəzərdə tutulan cinayətin dekriminallaşdırılması və ya CM-nin 287-ci maddəsinin sanksiyasına ömürlük azadlıqdan məhrum etmə cəzasının daxil edilməsi. Lakin müəllif sonda ədalət mühakiməsini və ya ibtidai istintaqı həyata keçirən şəxsin həyatına qəsd etmə əməllərinin CM-nin 120.2.3-cü maddəsi ilə tövsif edilməsinin daha düzgün yol olduğunu qeyd etmişdir [6, s. 74].

Biz R.Ə.Güləliyevanın CM-nin 287-ci maddəsinin sanksiyasının əməlin ictimai təhlükəlilik dərəcəsinə uyğun olmamasına dair mövqeyini bölüşürük. Bununla belə, həmin normanın CM-dən çıxarılması mövqeyi ilə razılaşmırıq və hesab edirik ki, bu sahədə məsuliyyətin ədalətli diferensiasiyası baxımından ən düzgün yol CM-nin 287-ci maddəsinin sanksiyasının dəyişdirilməsi və burada alternativ cəza kimi, həmçinin, ömürlük azadlıqdan məhrum etmə cəzasının daxil edilməsidir.

Ədəbiyyat siyahısı:

1. Qasımzadə R.A. Dövlət xadiminin və ictimai xadimin həyatına sui-qəsd etmə (terror aktı) əməllərinə görə cinayət məsuliyyəti. Bakı, "Avropa" nəşriyyatı, 2012, 192 s.
2. Qasımzadə R.A. Mürəkkəb cinayətlərin tövsifi məsələləri. Bakı, "Avropa" nəşriyyatı, 2012, 187 s.
3. Səməndərov F.Y. Cinayət hüququ. Ümumi hissə. Ali məktəblər üçün dərslik. Yenidən işlənmiş təkrar nəşr. Bakı, «Digesta», 2013, 720 s.
4. Tağıyeva N.N. Ədalət mühakiməsini və ya ibtidai istintaqı həyata keçirən şəxsin həyatına qəsd etmə əməlləri ilə mübarizənin cinayət-hüquqi və kriminoloji problemləri. Hüquq üzrə fəlsəfə doktoru elmi dərəcəsi almaq üçün təqdim olunmuş dissertasiyanın Avtoreferatı. Bakı, 2014, 28 s.
5. Велиев И.В. Уголовно-правовая оценка объекта посягательства при квалификации преступлений. Баку, 1992, 257 с.
6. Гюльалиева Р.А. Преступления против правосудия в теории и законодательстве Азербайджанской Республики. – Баку, 2023. – 103 с.
7. Мусаев М.М. Посягательство на жизнь лица, осуществляющего правосудие или предварительное расследование: Уголовно-правовая и криминологическая характеристика. Диссертация на соискание кандидат юридических наук: 12.00.08 Махачкала, 2006, 219 с.

THE MAIN SIGNS OF A CRIME ARE AN ATTACK ON THE LIFE OF A PERSON CARRYING OUT JUSTICE OR PRELIMINARY INVESTIGATION

GUNASH NURIYEVA

*Senior Lecturer at the Department of Humanities,
Faculty of Economics and Management, Azerbaijan
Technical University, dissertation of the Forensic Science
Center of the Ministry of Justice Republic of Azerbaijan*

SUMMARY

Justice in all historical periods has played a leading role in the life of society and the state, acting as a reliable guarantee of the rule of law. One of the conditions for a democratic state and civil society is the exercise of judicial power, which is one of the important branches of state power, through justice. According to Article 71 of the Constitution of the Republic of Azerbaijan, the duty of the legislative, executive and judicial authorities is to protect the rights and freedoms of man and citizen established by the Constitution. In the system of crimes against justice of the Criminal Code of the Republic of Azerbaijan, a special place is occupied by the crime associated with the deprivation of life of a person carrying out justice or preliminary investigation, provided for in Article 287 of the Criminal Code. It is important to effectively combat these socially dangerous actions. In this regard, the article examines the main features of the crime provided for in Article 287 of the Criminal Code of the Russian Federation, and makes a proposal to improve this article.

DAVAYI VEYA İLK SORUŞTURMAYI YÜRÜTEN KİŞİYE İNTİHAR SUÇUNUN ANA MALZEMELERİ

GÜNEŞ NURIYEVA

*Beşeri Bilimler Bölümü Kıdemli Öğretim Görevlisi, İktisat
ve Yönetim Fakültesi Azerbaycan Teknik Üniversitesi, Adalet
Bakanlığının Adli Bilimler Merkezinin doktora öğrencisi*

ÖZET

Adalet, tüm tarihsel dönemlerde toplum ve devlet yaşamında öncü bir rol oynamış, hukukun üstünlüğünün güvenilir bir teminatı olarak hareket etmiştir. Demokratik bir devletin ve sivil toplumun şartlarından biri de devlet iktidarının önemli kollarından biri olan yargı yetkisinin adalet yoluyla uygulanmasıdır. Azerbaycan Cumhuriyeti Anayasası'nın 71. maddesine göre anayasada belirlenen insan ve sivil hak ve özgürlükleri korumak ve korumak yasama, yürütme ve yargı makamlarının görevidir. Azerbaycan Cumhuriyeti CMK'nın adalet yönetimine karşı suçlar sisteminde, CMK'nın 287. maddesinde tanımlandığı şekilde adalet yargılamasını veya ön soruşturmayı yürüten kişinin canına kıyma suçu yer almaktadır. Toplumsal açıdan tehlikeli bu eylemlere karşı etkili bir şekilde mücadele etmek önemlidir. Bu bağlamda makalede, Ceza Kanunu'nun 287. maddesi kapsamındaki suçun temel özellikleri gözden geçirilmiş ve bu maddenin iyileştirilmesine yönelik önerilerde bulunulmuştur.